

POSUDOK HABILITAČNEJ PRÁCE

Téma: Jazyk a identita v európskom kontexte

Autor: PhDr. Tatiana Hrivíková, PhD.

Oponent: doc. PhDr. Teodor Hrehovčík, CSc.

Téma predloženej habilitačnej práce je výsostne aktuálna, keďže reaguje na aktuálne dianie v širokom európskom a svetovom kontexte. Svojím záberom predstavuje jedinečný pokus o integráciu historických, sociologických, lingvistických, kulturologických, politologických a mnohých iných hľadísk na problematiku vzťahu jazyka a spoločnosti.

Monografia sa na prvý pohľad javí skôr ako populárny než vedecký text, a tonielen preto, že začína a končí opisom mýtických príbehov, ale hlavne pre takmer úplnú absenciu citácií z použitých zdrojov. Často sa vyskytujú referencie, ale bez bližšieho určenia. Súvisí to zrejme s úmyslom autorky prispôbiť text, ktorý vyšiel v podobe knižnej publikácie, širšej verejnosti. Čitateľ sa však skoro presvedčí, že napriek absencii vedeckého metajazyka sa autorke podarilo zhromaždiť, systematicky spracovať a prezentovať nesmierne množstvo relevantných údajov a vedeckých poznatkov. Práca patrí k tým nemnohým odborným publikáciám, ktoré čitateľa môžu tak zaujať, že je schopný ju prečítať na jedno posedenie. K tomu prispieva schopnosť autorky utriediť a pútavým spôsobom prezentovať kvantum informácií štýlom „reader-friendly“. Každá kapitola začína zoširoka definovaním elementárnych pojmov a faktov - čo v mnohých prípadoch pripomína učebnicu - a len postupne sa dostáva k podrobnejšej systematickej analýze. Dôsledne sa tu uplatňuje diachronický prístup podložený odkazmi na použité pramene. Exaktnosť prezentácie faktov je umocnená štatistickými a číselnými údajmi, ktoré poukazujú na dôkladné štúdium rozsiahlej odbornej literatúry. Popri prevzatých myšlienkach je možné ľahko identifikovať názory a presvedčenie autorky na analyzovanú javu a súvislosti. Najviac sa tento jej postoj prejavuje v závere práce, keď okrem iného zdôrazňuje potrebu uplatňovania občianskeho princípu v integrovanej Európe a apeluje na nutnosť vychovávať mladú generáciu k európanstvu.

Za hlavný prínos práce považujem fakt, že svojím charakterom je výsostne interdisciplinárna; integruje a dáva do súvislosti poznatky mnohých vedných odborov mimoriadne prehľadným spôsobom. Niekedy však aj za cenu prílišného zjednodušenia. Veľmi kompaktno je spracovaná napríklad časť, v ktorej autorka popisuje cestu angličtiny k jej súčasnému postaveniu ako lingua franca. Dáva do súvislosti mnohé historické fakty

a okolnosti, ktoré hrali dôležitú úlohu pri hľadaní spoločného komunikačného prostriedku nielen v Európe, ale aj na celom svete. Podobným spôsobom - subjektívne, ale nie dogmaticky - vysvetľuje a komentuje také citlivé témy, akými sú národná a nadnárodná identita. V svojej analýze sa často opiera o výsledky súčasného historického a sociologického výskumu a v niektorých prípadoch, napríklad v otázke identity, hlboko zasahuje aj do psychologických vied. Táto časť práce sa až príliš podrobne a z rôznych hľadísk venuje problematikou identity, a len okrajovo jej vzťahu k jazyku.

Za slabšiu stránku textu je možné považovať skromný empirický výskum, ktorý má podobu skôr sondy ako štandardného výskumu. Ilustruje analyzované poznatky bez väčšej reprezentatívnej hodnoty. Tento fakt sa do určitej miery dá vysvetliť samotným charakterom práce, skúmanou témou a cieľmi práce. Ukazuje sa, že hlavnou ambíciou autorky bolo zjednodušeným spôsobom a prístupnou formou priblížiť čitateľovi často veľmi komplikované historické aj aktuálne vzťahy a súvislosti, ako aj ich konsekvencie pre súčasnosť a budúcnosť.

Záverom je možné konštatovať, že predložená habilitačná práca poskytuje mnohodimenzionálny pohľad na vzájomný vzťah medzi rôznymi jazykmi, na vzťah medzi jazykom a identitou a poukazuje na negatívne aj pozitívne trendy objavujúce sa v Európe a na svete.

PhDr. Tatiana Hrivíková, PhD. dokazuje v predloženej práci svoju širokú teoretickú orientáciu, prejavuje sa ako zrelá osobnosť, ktorá dokáže tvorivo analyzovať a riešiť výskumné úlohy. Navrhujem preto prácu prijať k obhajobe a po jej úspešnom priebehu udeliť menovanej vedecko-pedagogický titul „docent“ v odbore 2.1.32 cudzie jazyky a kultúry.

V Prešove 15. januára 2013

Doc. PhDr. Teodor Hrehovčík, CSc.
oponent

